

РІШЕННЯ РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Разова спеціалізована вчена рада Державного біотехнологічного університету Міністерства освіти і науки України прийняла рішення про присудження здобувачці Могилевській Вікторії Володимирівні наукового ступеня доктор філософії з галузі знань 20 «Аграрні науки і продовольство» за спеціальністю 201 «Агрономія» на підставі публічного захисту дисертації на тему «Формування врожаю сорго зернового залежно від різних форм і доз добрив в Східному Лісостепу України» від 15 серпня 2025 року.

Могилевська Вікторія Володимирівна, народилася 18 грудня 1997 року в місті Лозова, Лозівського району, Харківської області, громадянка України, освіта вища: у 2020 р. закінчила Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, отримала диплом магістра з відзнакою за спеціальністю «Агрономія» і здобула кваліфікацію «Агроном-дослідник».

З 2021 року і по цей час навчається в аспірантурі на кафедрі рослинництва Державного біотехнологічного університету за спеціальністю 201 «Агрономія» галузі знань 20 «Аграрні науки і продовольство».

Не заміжня, має дитину.

Здобувачка має 8 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 статті у фахових виданнях України та 5 тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації

1.1. Публікації в наукових фахових виданнях України:

1. Могилевська В.В. Формування біометричних показників гібридів сорго зернового за різних систем удобрення в Лісостепу України. *Журнал рослинництва, селекція і насінництво, плодоовочівництво*. Харків. ДБТУ. 2024. вип. 2. С. 43–52. DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14609805>

2. Могилевська В.В. Вплив форм і доз добрив на формування елементів структури врожаю сорго зернового. *Таврійський науковий вісник, землеробство, рослинництво, овочівництво та баштанництво*, Випуск 142 Частина 2, Видавничий дім «Гельветика». 2025. С. 29–35. DOI <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2025.142.2.4>

3. Могилевська В.В. Фотосинтетична продуктивність рослин гібридів сорго зернового залежно від різних форм і доз добрив. *Наукові доповіді Національний університет біоресурсів та природокористування України*. Київ. 2025. Том 21. № 2. С. 148–158. DOI: <https://doi.org/10.31548/dopovidi/2.2025.148>

1.2. Наукові праці, які засвідчують апробацію результатів дисертації:

1. Свиридова Л.А., Могилевська В.В. Польова схожість і збереженість рослин гібридів сорго зернового залежно від впливу форм і доз добрив. Наукові засади підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва: матеріали VI-ї

Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої ювілейним річницям професорів О.М. Можейка, В.В. Милого, Ю.В. Будьонного, І.І. Назаренка, 29–30.11.2022 р. Державний біотехнологічний ун-т. Харків, 2022. С. 265–266.

2. Свиридова Л.А., Могилевська В.В., Свиридов С.А. Формування біометричних показників гібридів сорго зернового залежно від форм і доз добрив. Наукові засади підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва, матеріали 7-ї Міжнародної науково-практичної конференції 29–30 листопада 2023 р., Харків. 2023. С. 198–200.

3. Свиридова Л.А., Могилевська В.В., Свиридов С.А. Вплив форм і доз добрив на формування складових продуктивності сорго зернового. «Сучасні вектори розвитку аграрної науки». Матеріали міжнародної науково-практичної конференції до 150-річчя створення Херсонського державного аграрно-економічного університету. м. Херсон-Кропивницький, 2024. С. 149–152.

4. Свиридова Л.А., Могилевська В.В., Свиридов А.М. Вплив добрив на формування листкової поверхні у гібридів Аггіл і Брігга. Наукові засади підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва. Матеріали VIII міжнародної науково-практичної конференції 29 листопада 2024 р., м. Харків. 2024. С. 273–274.

5. Могилевська В.В. Польова схожість насіння та виживаність рослин сорго зернового залежно відрізних форм і доз добрив. Ресурсозберігаючі технології вирощування культурних рослин. Міжнародна науково-практична конференція. Тези доповідей. Біла Церква. 2025. С. 36–39.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради.

КУЛИК МАКСИМ ІВАНОВИЧ – доктор сільськогосподарських наук, професор, професор кафедри селекції, насінництва і генетики Полтавського державного аграрного університету, зауваження викладенні у відгуку опонента:

1. У розділі «Огляд літератури» ініціали авторів необхідно ставити перед їхнім прізвищем, а не навпаки.

2. Окремі використані літературні джерела у списку – оформлені не у відповідності встановлених вимог на сьогодні.

3. Замість терміну «хід температур» краще вживати термін «мінливість середньодобової температури повітря» (рис. 2.1, 2.2, 2.3); замість «представлені» – «наведені» (стор. 47).

4. Для більш системного аналізу погодних умов, що були відмічені в роки проведення досліджень, бажано було б окрім температури повітря та кількості опадів навести гідротермічний коефіцієнт Селянінова (стор. 43–48).

5. Фенологічні спостереження краще подати з використанням міжнародної шкали ВВСН для сорго зернового (підрозділ 3.1, стор. 60–64).

6. Потребує додаткового пояснення той факт, що тривалість фаз росту й розвитку гібридів сорго зернового Aggyl та Brigga зростає від застосування збільшених доз добрив (табл. 3.1, стор. 61).

7. Як Ви поясните закономірність зростання показника польової схожості насіння досліджуваних гібридів сорго зернового від застосування добрив порівняно з абсолютним і зональним контролем? Адже під час свого проростання насіння використовує запасні поживні речовини, що накопичені у ньому і в цей час відсутнє автотрофне живлення рослин (табл. 3.2, стор. 65).

8. Поясніть методику визначення площі листової поверхні у гібридів сорго зернового.

9. Не зрозуміло до якого чинника відносяться $НР_{05}$ у табл. 5.1 на стор. 81, табл. 5.3 на стор. 86, табл. 5.4 на стор. 87 та табл. 5.5 на стор. 89.

10. Доречним було б подати $НР_{05}$ у табл. 5.2 на стор. 83 до кожного року дослідження.

11. Інформацію з підрозділу 5.3, що наведена на стор. 96–97 краще було б подати у розділ «Огляд літератури».

12. На вашу думку, яким чином можливо збільшити рівень рентабельності виробництва продукції сорго зернового у сьогоденних реаліях виробництва та виходячи з результатів Ваших досліджень? (табл. 6.1–6.2)

ПРАВДИВА ЛЮДМИЛА АНАТОЛІВНА – доктор сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри рослинництва та цифрових технологій в агрономії Білоцерківського національного аграрного університету, зауваження викладенні у відгуку опонента:

1. Агromетeоролoгiчнi умови в роки проведення досліджень доцільно було б навести у вигляді діаграм, що дало б можливість чіткіше простежити зміну показників до середніх багаторічних даних.

2. У п. 2.1 дисертаційної роботи, варто було б навести показники запасів вологи в ґрунті на початку вегетації сорго звичайного, оскільки рослини виявляють підвищені вимоги до забезпечення вологою, що надало б можливість чіткіше вивчити взаємозв'язок ростових процесів й зазначеного чинника.

3. У п. 2.1 доцільно було б показати коефіцієнт суттєвості відхилень для визначення відхилень показників погодних умов поточних років досліджень від середніх багаторічних, оскільки за твердженням науковця температурний режим та кількість опадів мали певні відхилення від середньо багаторічних даних, що дало можливість оцінити адаптацію рослин сортів сорго до умов вирощування.

4. Потребує пояснень: чому автор використав у свої дослідженнях гібриди закордонної селекції, якщо в реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні, внесено багато гібридів сорго зернового української селекції?

5. Чи враховували Ви умови року за визначення частки впливу досліджуваних факторів на врожайність сорго зернового?

6. Цікавим було б навести дані щодо вмісту поживних речовин у ґрунті дослідного поля до та після проведення досліджень.

7. При обговоренні результатів досліджень бажано було б вживати дієслова в минулому часі. Наприклад: формується – формувалася, впливає – впливала і т. д.

8. У дисертаційній роботі зустрічаються окремі терміни, які не завжди відображають суть викладення положень, невдалі формулювання, окремі граматичні, синтаксичні, технічні помилки.

ШЕВЧЕНКО МИКОЛА ВІКТОРОВИЧ – доктор сільськогосподарських наук, професор, зав. каф. землеробства і гербології ім. О.М. Можейка Державного біотехнологічного університету, зауваження викладені у відгуку рецензента:

1. В розділі 2 висвітлюються погодні умови лише вегетаційного періоду, що ускладнює уяву про загальний стан забезпечення абіотичними факторами будь-якої польової культури. Наведено некоректне коливання опадів по роках від 250 до 800 мм для території дислокації польового досліджу.

2. Зміст розділу 3 мало відповідає його назві, оскільки показники схожості та виживаності, які подано як основні в розділі традиційно не вважаються «біометричними показниками». З огляду на обсяг цього розділу, а також висвітлення площі листової поверхні у наступному, логічно було б об'єднати розділи 3 і 4.

3. Варто пояснити з чим пов'язана зміна тривалості фаз розвитку і вегетації рослин залежно від внесених добрив під передпосівну культивуацію, особливо на початку вегетації? (табл. 3.1).

4. Дослідженнями констатується факт підвищення польової схожості рослин сорго від внесення добрив. Бажано розкрити природу такого впливу (табл. 3.2).

5. Що означає фраза «коливання температур ... забезпечили зростання польової схожості та виживаності рослин порівняно з абсолютним контролем»? (висновок 3, розділ 3).

6. Чим пояснити істотну різницю показника рентабельності (11,6 %) для різних гібридів при внесенні добрива Renovation Fuerza у дозі 80 кг/га при фактично однаковій врожайності?

7. Варто було скористатися показником окупності добрив, або подати окремо аналіз витрат, у тому числі на добрива і їх частку у загальних витратах з огляду на пріоритетність цього питання в дослідженнях.

8. Виникає питання до коректності економічних розрахунків, оскільки за основу взято біологічну врожайність, яка ніколи не мала ринкової ціни, а ціна на добрива, як вказує сама здобувачка, облікована на рівні їх собівартості.

9. Другий пункт рекомендацій містить конкретні результати досліджень в стаціонарному досліді, чим не варто апелювати при визначенні орієнтованого врожаю. Рекомендується обидва дозування обох форм добрив, при цьому економічні показники та виробнича перевірка чітко вказують на доцільність внесення 80 кг/га по обох гібридах.

ЧУЙКО ДМИТРО ВІКТОРОВИЧ – доктор філософії, викладач ЗВО кафедри генетики, селекції та насінництва Державного біотехнологічного університету, зауваження викладенні у рецензії рецензента:

1. У тексті роботи зустрічаються стилістичні та мовні помилки.
2. Присутні неузгодженості у формулюваннях. Наприклад С. 112, висновок 2: стверджується, що нітроамофоска сприяла вищій виживаності рослин, але в основному тексті акценти зроблено на ефективності Dura SOP і Renovation Fuerza.
3. У тексті присутнє надмірне повторення термінів. У розділах 4 і 5 (с. 69–101) повторюється словосполучення «гібрид сорго зернового» майже в кожному абзаці, що знижує стилістичну якість викладу. Доцільно варіювати формулювання.
4. Недостатнє узагальнення у Висновках. Висновки переважно дублюють результати окремих років і варіантів, але бракує загального синтетичного узагальнення ефективності добрив за роками та по гібридах у цілому. Доцільно було б додати інтегрований аналітичний підсумок.
5. Недостатнє обґрунтування вибору добрив. У вступі та розділі 1 вибір добрив Dura SOP і Renovation Fuerza подано як факт без чіткої аргументації їх переваг порівняно з іншими сучасними добривами (наприклад, біодобрива, органо-мінеральні суміші тощо).
6. Присутні неточності у розрахунках прибутковості, де зазначено, що найбільша рентабельність при дозі 80 кг/га, однак не пояснено, чому підвищення врожайності за 100 кг/га не компенсує більші витрати.
7. У списку використаних джерел присутні застарілі та не актуальні літературні джерела (наприклад джерела: 11, 15, 39, 40, 58), а відсоток публікацій за останні 10 років становить у межах 40 %.

РОЖКОВ АРТУР ОЛЕКСАНДРОВИЧ – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри рослинництва Державного біотехнологічного університету, зауважень немає.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради, «Проти» – 0 членів ради,
«Утрималось» – 0 членів ради.

На підставі результатів голосування спеціалізована вчена рада 10058 присуджує Могилевській Вікторії Володимирівні ступінь доктора філософії з галузі знань 20 «Аграрні науки і продовольство» за спеціальністю 201 «Агрономія» на підставі прилюдного захисту дисертації *«Формування врожаю сорго зернового залежно від різних форм і доз добрив в Східному Лісостепу України»*, що відбулася 15 серпня 2025 року.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради,
доктор сільськогосподарських наук, професор

Артур РОЖКОВ